

Universiteit
Leiden

The Netherlands

Het Unierechtelijke verdedigingsbeginsel: het recht een standpunt naar behoren en effectief kenbaar te mogen maken voordat een bestuursorgaan een bezwarend besluit neemt.

Keulemans, A.E.

Citation

Keulemans, A. E. (2021, November 18). *Het Unierechtelijke verdedigingsbeginsel: het recht een standpunt naar behoren en effectief kenbaar te mogen maken voordat een bestuursorgaan een bezwarend besluit neemt*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3240242>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3240242>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

LIJST VAN AANGEHAALDE LITERATUUR

Boeken en tijdschriften

- Addink 2014 G.H. Addink, 'Europees bestuursrecht in ontwikkeling: op weg naar een Europese Awb', *NTB* 2014/24.
- Alberdingk Thijm en Vries, de, 2015 C. Alberdingk Thijm en C. de Vries, 'De toenemende invloed van het Handvest op het recht van intellectuele eigendom', *Berichten industriële eigendom*, september 2015.
- Alexy 1979 R. Alexy, 'Zum Begriff des Rechtsprinzips', in: *Rechtstheorie*, Beiheft 1 (1979).
- Alexy 2010 R. Alexy, *A Theory of Constitutional Rights*, vertaald door J. Rivers, paperback edition, Oxford: Oxford University Press 2010.
- Alexy 2014 R. Alexy, 'Constitutional Rights and Proportionality', *Revus - Journal for Constitutional Theory and Philosophy of Law*, 19 April 2014
- Barak 2012 A. Barak, *Proportionality: Constitutional Rights and their Limitations*, Cambridge: Cambridge University Press 2012.
- Barents en Brinkhorst 2012 R. Barents en L.J. Brinkhorst, *Grondlijnen van Europees recht*, Kluwer Deventer, 2012.
- Barkhuysen, Bos en Have ten, 2011 T. Barkhuysen, A.W. Bos en F. ten Have, 'Een verkenning van de betekenis van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie voor het privaatrecht, deel 1: De inhoud, de juridische status en het toepassingsbereik van het Handvest, in het bijzonder in horizontale verhoudingen', *NTBR*, 2011/68.
- Barkhuysen e.a. 2014 T. Barkhuysen e.a., *Rapport Adequate rechtsbescherming bij grondrechtenbeperkend overheidsingrijpen*, Deventer: Kluwer 2014.
- Barkhuysen en Bos 2014 T. Barkhuysen en A.W. Bos, 'De betekenis van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie voor het bestuursrecht: een actualisatie anno 2014', *JBplus* 2014/1.
- Barkhuysen e.a. 2018 T. Barkhuysen e.a., *Bestuursrecht in het Awb-tijdperk*, Deventer, Wolters Kluwer, 2018.
- Baron en Bekker 2015 J.D. Baron en R.S. Bekker, 'Spider-man: with great power, comes great responsibility', *TfB* 2015/05-03.

- Baron 2016 J.D. Baron, 'De bestuurdersaansprakelijkheid van artikel 36 IW en het Europeesrechtelijke verdedigingsbeginsel', *FIPB* 2016/1903.
- Beumer 2016 A.E. Beumer, *De publieke handhavingsprocedure van het mededingingsrecht in het licht van de mensenrechten*, (diss. Universiteit Leiden), Boom Juridisch 2016.
- Beune en Beune 2019 B.H.R. Beune en R.B.H. Beune. 'De steen des aanstoots, de ontwikkeling van het recht van de verdediging', *TFB* 2019/9.
- Boer, Heuvel van den en Vergouwen 2019 J.P. Boer, R.L.G. van den Heuvel en T.M. Vergouwen, '*Belastingrecht*', Den Haag, Boom Juridisch, 2019.
- Boersma en Breukelen, van, 2017 B.J.B. Boersma en A.P. van Breukelen, *Heffingsgrondslagen douanerecht: classificatie, douanewaarde & oorsprong*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2017.
- Bogaert, van den, e.a., 2017 S. van den Bogaert, B. van Rompuy, V. Borger, M. Aalbers en T. Weber, 'Kroniek van het Europees materieel recht', *NJB* 2017/1914.
- Bolhaar 2012 W. Bolhaar, 'De wenselijkheid van een open stelsel van rechtsbescherming', *FF* 2012/222-04.
- Bomer 2018 A.H. Bomer, *Het nationale vertrouwensbeginsel onder Europees vuur – De zaak Nigl*, in: D.A. Albretse & P. Kavelaars (red.), *Ontroerend goed* (Van der Paardt-bundel), Deventer: Wolters Kluwer 2018.
- Bongaarts 2013 L.M.S.M. Bongaarts, 'De invloed van het Europese Handvest op de BTW', *Btw-bulletin* 2013/3.
- Brandsma 2011 F. Brandsma, 'Het AGBG en het natuurrecht', *GROM* 2011/28.115
- Breuer 2019 A.C. Breuer, 'De invloed van het Europese recht op het formele belastingrecht anno 2019', *TFB* 2019/26.
- Brink, van den en Ouden, den, 2014 J.E. van den Brink en W. den Ouden, 'Europeanisering door rechtsbeginselen. Op weg naar rechtseenheid en duidelijkheid of de bescherming van de Nederlandse burger in gevaar?', in: B.J. Schueler en R.J.G.M. Widdershoven (red.), *Europeanisering van het algemeen bestuursrecht: 75 jaar VAR*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Brink, van den, e.a., 2017 J.E. van den Brink e.a., 'Rechtsbeginselen en fundamentele rechten', in: S. Prechal en R.J.G.M. Widdershoven (red.), *Inleiding tot het Europees bestuursrecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2017.
- Brouwer 1991 P.W. Brouwer, 'Rechtsbeginselen en rechtspositivisme', *Ars Aequi* 1991, 40.
- Buijze 2009 A.W.G.J. Buijze, 'Effectiviteit in het bestuursrecht', *NTB* 2009/31.
- Buijze 2014 A. Buijze, 'Het Hof van Justitie in Kamino-Datema; horen in bezwaar onder voorwaarden gesanctioneerd', *NtEr* 2014/9.3.

- Burg 2000 H.J.M. Burg, *The model of principles. The quest for rationality in the implementation of conflicting principles*, (diss. Universiteit van Amsterdam), 2000.
- Contrino en Cavalo 2020 A. Contrino en A. Cavalo, 'Taxable Person's Fundamental Rights in Tax Proceedings: the ECJ and the Italian Jurisprudence', *International VAT Monitor* September/October 2020.
- Dam, van en Eijdsen, van, 2008 J.J. van Dam en J.A.R. van Eijdsen, 'Ambtshalve rechterlijke toepassing van het Europees recht in belastingzaken', *MBB (NDFR)* 2008/227.
- Damen 2008 L.J.A. Damen, 'Ongelijkheidscompensatie door juiste wetsinterpretatie', *Ars Aequi* september 2008.
- Danwitz, von en Paraschas 2017 T. von Danwitz en K. Paraschas, 'A fresh start for the Charter: Fundamental Questions on the Application of the European Charter of Fundamental Rights', *Fordham International Law Journal*, Volume 35, Issue 5, 2017.
- Dijkstra 2015 C.M. Dijkstra, 'Privacy en derdenonderzoek: een gespannen verhouding', *FTV* 2015(12).
- Dongen, van, 2007 A. van Dongen, 'De algemene beginselen bestaan niet', *NTRF* 2007/164.
- Douma 2007 S.C.W. Douma, 'Het evenredigheidsbeginsel stricto sensu als belangenafweging tussen nationale fiscale soevereiniteit en vrij verkeer', *WFR* 2007/247.
- Douma 2013 S.C.W. Douma, 'Misbruik van secundair Unierecht in de directe belastingen', *TFO* 2013/125.4.
- Douma e.a. 2019 S.C.W. Douma e.a., 'Algemene wet inzake rijksbelastingen, Deventer, Wolters Kluwer, 2019.
- Duijkersloot 2014 T. Duijkersloot, 'Consequences of the Violation by Administrative Authorities of the Right to be heard under EU-law: the Case M.G. and N.R.', *REALaw* 2014/1.
- Dworkin 1978 R. Dworkin, *Taking Rights Seriously*, London: Bloomsbury 1978.
- Eijdsen, van, 2014 J.A.R. van Eijdsen, 'De invloed van het Unierecht op het formele belastingrecht en het fiscale procesrecht: over beginselen en vrijheden', *TFB (NDFR)* 2014/2.
- Emiliou 1996 N. Emiliou, *The Principle of Proportionality in European Law, A Comparative Study*, London – The Hague – Boston: Kluwer Law International 1996.
- Emmerik, van, e.a., 2010 M. van Emmerik e.a., 'Kroniek van het Nederlands en Europees constitutioneel recht', *NJB* 2010/1793.
- Feenstra en Perdaems 2019 A.A. Feenstra en A.J.C. Perdaems, 'De jacht op buitenlands vermogen, anno 2018', *WFR* 2019/7.
- Feteris 1995 M.W.C. Feteris, *Formeel belastingrecht: van vondeling tot troetelkind*, Deventer: Kluwer 1995.

- Feteris 2002 M.W.C. Feteris, *Fiscale bestuurlijke boetes en het recht op een behoorlijk proces*, Deventer: Kluwer 2002.
- Feteris 2005 M.W.C. Feteris, *Heffing van belasting door middel van betaling op aangifte*, Deventer: Kluwer 2005.
- Feteris 2007 M.W.C. Feteris, *Formeel belastingrecht*, Deventer, Kluwer, 2007.
- Feteris 2017 M.W.C. Feteris, 'Rechtsbescherming door de belastingrechter anno 2016', *WFR* 2017/29.
- Fierstra 2013 M. Fierstra (2013), 'Åkerberg Fransson: ruim toepassingsgebied van Handvest op handelingen van lidstaten', *NtEr* 2013/6.
- Fontanelli 2014 F. Fontanelli, 'The implementation of European Union law by member states under articles 51 (1) of the Charter of Fundamental Rights', 20 *Columbia Journal of European Law* 193 (2013-2014).
- Fortuin 2012 P. Fortuin, 'Geheimhouding van stukken voor de belastingrechter', *NTFR-B* 2012/16
- Fortuin 2016A P. Fortuin, 'Het EU-rechtelijke verdedigingsbeginsel (deel I)', *NTFR-B* 2016/8.
- Fortuin 2016B P. Fortuin, 'Het EU-rechtelijke verdedigingsbeginsel (deel II)', *NTFR-B* 2016/10.
- Gerards 2007 J. Gerards, 'Het evenredigheidsbeginsel van art. 3:4 lid 2 Awb en het Europese recht', in: T. Barkhuysen, W. den Ouden en E. Styger, *Europees recht effectueren: algemeen bestuursrecht als instrument voor de effectieve uitvoering van EG-recht*, Alphen aan de Rijn: Kluwer 2007.
- Gerards 2010 J.H. Gerards, 'Meer rechtsbeginselen in de Awb? Gezichtspunten voor toekomstige codificatie', in: T. Barkhuysen e.a. (red.), *Bestuursrecht harmoniseren: 15 jaar Awb*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2010.
- Gerards 2012 J. Gerards, 'Beginselrecht; 'in de regel', De juridische meerwaarde van het vastleggen van algemene rechtsbeginselen', in: R.J.N. Schlössels, A.J. Bok en A.G.A. Nijmeijer, *In de regel. Over kenmerken, structuur en samenhang van geschreven en ongeschreven regels in het bestuursrecht*, Deventer: Kluwer 2012.
- Gerbrandy 2009 A. Gerbrandy, *Convergentie in het mededingingsrecht*, (diss. Universiteit Utrecht), Den Haag: Boom juridische uitgevers 2009.
- Gerrits-Jansens 1998 M.P. Gerrits-Janssens, 'Verdedigingsbeginsel en de Mededingingswet', *NTB* 1998/7.
- Ginneken, van en Timmerman 2011 M.J. van Ginneken en L. Timmerman, 'De betekenis van het evenredigheidsbeginsel voor het ondernemingsrecht', *Ondernemingsrecht* 2011/123.

- Gribnau 1994 J.L.M. Gribnau, 'Argumentatie op basis van beginselen in het belastingrecht', in E.T. Feteris e.a., *Met redenen omkleed*, Nijmegen, Ars Aequi, 1994.
- Gribnau 2011 J.L.M. Gribnau, 'Fiscale ethiek: wederkerige verantwoordelijkheid voor de integriteit van het belastingrecht', Vereniging voor Belastingwetenschap, in het boek: *Belastingen en ethiek, Preadviezen en bespreking preadviezen* (geschriften van de Vereniging voor Belastingwetenschap, nr. 243), Deventer: Kluwer 2011.
- Gribnau 2013 J.L.M. Gribnau, 'Legitieme belastingheffing, recht, governance en vertrouwen', *MBB* 2013/7-8.
- Gribnau 2015 J.L.M. Gribnau, 'Tweehonderd jaar belastingwetenschap', in *het boek: Tweehonderd jaar belastingwetenschap*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2015.
- Gribnau en Steenbergen, van, 2014 H. Gribnau en A. van Steenbergen, 'Prettig contact met de Belastingdienst', In: B. Marseille en L. van der Velden (Eds.), *Vertrouwen verdient: Visies op geschillenbeslechting door de overheid*. Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2014.
- Gribnau en Steenbergen, van, 2019 H. Gribnau en A. van Steenbergen, 'Transparantie in de fiscaliteit: "It's complicated"', *Informatief* 2019/94, <https://vhmf.nl/images/stories/informatief/Informatief2019-94w.pdf>.
- Groussot 2006 X. Groussot, *General Principles of Community Law*, Europa Law Publishing, Groningen 2006.
- Haas, de, 2013 P. de Haas, 'Bestuursrechtelijke conclusie over de redelijke termijn', *NTFRA* 2013/37.
- Happé 1996 R.H. Happé, *Drie beginselen van fiscale rechtsbescherming*, Deventer, Kluwer 1996.
- Harbo 2010 T. Harbo, 'The function of the proportionality principle in EU law', *European Law journal*, volume 16 nr. 2 March 2010.
- Hendriks 2006 M. Hendriks, 'Geheim bewijs in fiscale zaken', *WFR* 2006/955.
- Herreveld 2020 F.R. Herreveld, 'Fiscale rechtsbescherming en rechtsstatelijkheid', *TFB* maart 2020, nr. 1-2.
- Heuvel, van den, 2018 L.R.G. van den Heuvel, *Duidelijkheid van fiscale wetgeving, een onderzoek naar een nadere invulling van de kwaliteitseis van eenvoud, duidelijkheid en toegankelijkheid voor fiscale wetgeving*, (diss. Universiteit Leiden), SDU, 2018.
- Hilten, van, 1998 M.E. van Hilten, *De Europese dimensie van door de fiscus opgewekt vertrouwen in de BTW en het douanerecht* (oratie Leiden), Leiden: Rijksuniversiteit Leiden 1998.
- Houdijker, den, 2012 F.M.J. Den Houdijker, *Afweging van grondrechten in een veellagig rechtssysteem. De toepassing van het proportionaliteitsbeginsel in strikte zin door het EHRM en het HvJ EU*, (diss. Universiteit Leiden), Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2012.

- Houdijker, den en Schuurmans 2015
Immerseel 2011
F.M.J. Den Houdijker en Y.E. Schuurmans, 'Geheim bewijs in een doeltreffende voorziening in rechte', *JBPlus* 2015/3.
S.F. van Immerseel, *Fiscaal bezwaar in AWR en Awb*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2011.
- Jansen en Langbroek 2007
O. Jansen en Ph.M. Langbroek, *Defence rights during administrative investigations*, Antwerpen: Intersentia 2007.
- Jans 2000
J.H. Jans, 'Evenredigheid Revisited', *SEW* 7/8 (2000) juli/augustus.
- Jans e.a. 2011
J.H. Jans, S. Prechal en R.J.G.M. Widdershoven, *Inleiding tot het Europees bestuursrecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2011.
- Jans e.a. 2015
J.H. Jans, S. Prechal en R.J.G.M. Widdershoven, *Europeanisation of Public Law*, Europa Law Publishing, Groningen 2015.
- Jans e.a. 2017
J.H. Jans, S. Prechal en R.J.G.M. Widdershoven, *Inleiding tot het Europees bestuursrecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2017
- Kamminga 2015
A.S.G. Kamminga, 'WFR Fiscaal Café 2015: Rechtsbescherming begint niet pas bij de rechter', *WFR* 2015/440.
- Keulemans 2015
A.E. Keulemans, 'Bewijsperikelen in de knoflookbollenzaak – een zaak met een luchtje?', *WFR* 2015/1210.
- Keulemans 2016
A.E. Keulemans, 'Het Unierechtelijke verdedigingsbeginsel: een update', *WFR* 2016/73.
- Keulemans 2016A
A.E. Keulemans, 'Codificatie van het Unierechtelijke verdedigingsbeginsel in het Handvest', <https://www.europesefiscalestudies.nl/upload/A.E.%20Keulemans%20PMIB%202016.pdf>
- Klap en Groenewegen
A. Klap en T. Groenewegen, *Kernbegrippen van de Algemene wet bestuursrecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2019.
- Klatt 2012
M. Klatt, 'Robert Alexy's Philosophy of Law as System', *Institutionalized Reason* 1-26, Oxford, Oxford University Press, 2012.
- Kloosterhuis 2006
H.T.M. Kloosterhuis, 'Wat het zwaarst is.... Argumentatie op basis van belangenafweging', *THEMIS* 2006-4.
- Kokott en Ost 2011
J. Kokott en H. Ost, 'Europäische Grundfreiheiten und nationales Steuerrecht', *EuZW* 13/2011, p. 496-503.
- Kokott en Sobotta 2010
J. Kokott en C. Sobotta, 'The Charter of Fundamental rights in the European Union after Lisbon', *EUI Working papers, Academy of European Law (AEL)* 2010/6.
- Kokott en Sobotta 2015
J. Kokott en C. Sobotta, 'Protection of Fundamental Rights in the European Union: On the Relationship between EU Fundamental Rights, the European Convention and National Standards of Protection', *Yearbook of European Law (YEL)*, Vol. 34, No. 1, p. 60-73, 2015.
- Kumm 2004
M. Kumm, 'Constitutional rights as principles: On the structure and domain of constitutional justice', *International Journal of Constitutional Law*, July 2004, p. 574-596.

- Kumm 2006 M. Kumm, 'What Do you Have in Virtue of Having a Constitutional Right? On the Place and Limits of the Proportionality Requirement', 2006, New York University Public Law and Legal Theory Working Papers, paper 46, http://lsr.nellco.org/nyu_plltwp/46.
- Lammers 2012 M.H.W.N. Lammers, 'Het verdedigingsbeginsel', *MBB* 2012/4 en *MBB* 2012/6.
- Lange, de, 2014 R. de Lange, 'De invloed van Duits recht op de grondrechten en het denken over grondrechten in Nederland na 1945', *Ars Aequi* juli/augustus 2014.
- Langereis 1986 Ch.J. Langereis, *Fiscale Rechtsbescherming*, Fiscale Monografieën nr. 39, Deventer: Kluwer 1986.
- Lasok K.P.E. Lasok, 'General Principle of EU Law', *Law of the European Union*, issue 16 (3.109).
- Leijten 1981 J.C.M. Leijten, 'Rechtspraak en topiek', in W. van Gerven en J.C.M. Leijten, *Theorie en praktijk van de rechtsvinding*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1981.
- Leijten 2013 A.E.M. Leijten, 'Aharon Barak, Proportionality, constitutional Rights and their Limitations', *TvCR* oktober 2013.
- Lenaerts 2012 K. Lenaerts, 'Exploring the Limits of the EU Charter of fundamental Rights', *European Constitutional Law Review*, 8, p. 375-403, 2012.
- Maagdenberg, van den en Meijerman 2018 P.M. van den Maagdenberg en V.L. Meijerman, 'Het Unierechtelijke verdedigingsbeginsel – HR 24 november 2017 in het licht van de jurisprudentie van het Hof van Justitie', *WFR* 2018/65.
- Mennes en Wolkers 2015 E.H. Mennes en A. Wolkers, 'Sopropé nu ook voor de btw', *Btw-bulletin* 2015/85.
- Meuwissen 1991 D.H.M. Meuwissen, 'Rechtsbeginselen en natuurrecht', *Ars Aequi* 40 (1991), 10.
- Mezouar en Gomes Vale Viga 2021 H. Mezouar en M.D.C. Gomes Vale Viga, 'Het Unierechtelijk verdedigingsbeginsel in ontwikkeling in fiscalibus, over de wederopstanding van het Unierechtelijk verdedigingsbeginsel', *TFB* februari 2021/1.
- Michiels 2007 F.C.M.A. Michiels, 'Het gaat beter met de Awb, maar nog niet goed (genoeg)', *NTB* 2007/23.
- Mol, de, 2012 M. de Mol, *Het toepassingsgebied van Unierechtelijke grondrechten & het beginsel van de allocatie van bevoegdheden*, Maastricht: Working Papers 2012.
- Mol, de, e.a. 2012 M. de Mol, mr. A. Pahladsingh, mr. L.R. van Heijningen, 'Inroepbaarheid in rechte van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie: Toepassingsgebied en het onderscheid tussen 'rechten' en 'beginselen'', *SEW* 2012/6

- Mol, de, 2013 M. de Mol, 'De toepassing van Uniegrondrechten op nationaal recht en het allocatiebeginsel', *NTM-NJCMbull.* 2013/61.
- Mol, de, 2014 M. de Mol, *De directe werking van de grondrechten van de Europese Unie*, (diss. Universiteit Maastricht), Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2014.
- Mol, de, 2019 M. de Mol, 'Het leerstuk van de horizontale directe werking van Unie-grondrechten op de voet gevolgd', *AA* 2019/0371
- Moor, de - Vugt, van, 1993 A.J.C. de Moor-van Vugt, 'Hobbels bij de rechtshandhaving', in: J.A.E. Vervaele (red.), *Bestuursrechtelijke toepassing en handhaving van gemeenschapsrecht in Nederland*, Deventer: Kluwer 1993.
- Moor, de - Vugt, van, 2012 A.J.C. de Moor-van Vugt, 'The Ghost of the Criminal Charge'; the EU Rights of Defense in Dutch Administrative Law', *REALaw* 2012, vol. 5, nr. 2.
- Morijn e.a. 2015 J. Morijn, A. Pahladsingh en H. Palm, 'Vijf jaar bindend Handvest van de Grondrechten: wat heeft het de rechtzoekende opgeleverd?', *NtEr* 2015/4.4.
- Niessen en Niessen-Cobben, 2018 R.E.C.M. Niessen en R.M.P.G. Niessen-Cobben, *Inleiding formeel belastingrecht*, Den Haag, Sdu Uitgevers bv, 2018.
- Niessen-Cobben 2015 R.M.P.G. Niessen-Cobben, 'De toepassing van de informatiebeschikking: een overzicht', *FTV* 2015 (12) 58.
- Niessen en Hofstra 2010 R.E.C.M. Niessen en H.J. Hofstra, *Inleiding tot het Nederlandse belastingrecht*, Deventer: Kluwer 2010.
- Nieuwenhuis 2015 A. Nieuwenhuis, 'Appreciatiemarge en botsing van grondrechten', *NTM/NJCM-bull.* 2015/2.
- Nijnatten, van, 2018 E.J.F.C. van Nijnatten, 'Verwachtingen managen: het EU-Handvest in de Nederlandse fiscaliteit', *WFR* 2018/213.
- Okhuizen e.a. 2016 E.C.G. Okhuizen e.a., *Hoofdzaken formeel belastingrecht*, Den Haag, Boom juridisch, 2016.
- Olsthoorn 2016 P. Olsthoorn, *Big Data voor fraudebestrijding*, Working paper, Den Haag: WRR Wetenschappelijke Raad voor het Regeeringsbeleid 2016, beschikbaar via www.wrr.nl.
- Ommeren, van en Wolswinkel, 2014 F.J. van Ommeren & C.J. Wolswinkel, 'Naar een Algemene wet bestuursrecht voor de EU', *NTB* 2014.
- Oudenaarden e.a. 2019 M.R. Oudenaarden, E. Tulp en J. Zijlstra, *Douanememo 2019*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2019.
- Pahladsingh 2019 A. Pahladshing, 'Het Unierechtelijk verdedigingsbeginsel en de hoorplicht: een doorbraak in Nederland?', in: H. de Waele, J. Krommendijk en K. Zwaan (red), *Tien jaar EU-grondrechtenhandvest in Nederland – Een impact assessment*, Deventer: Wolters Kluwer 2019.

- Pauwels 2009 M.R.T. Pauwels, *Terugwerkende kracht van belastingwetgeving: gewikt en gewogen: Een rechtstheoretisch onderzoek naar een methode voor vorming van wettelijk overgangsrecht in het belastingrecht*, (diss. Universiteit Tilburg), Fiscaal Wetenschappelijke Reeks, nr. 13, Amersfoort: Sdu Uitgevers 2009.
- Pauwels 2011 M.R.T. Pauwels, 'Over de problematiek van incommensurabiliteit, het SGP-arrest, en algemene beginselen van behoorlijk bestuur'. In J. L. M. Gribnau (Ed.), *Principieel belastingrecht: Liber Amicorum Richard Happé*, Wolf Legal Publishers (WLP) 2011.
- Peers e.a. 2014 S. Peers, T. Herve, J. Kenner en A. Ward, *The EU Charter of fundamental Rights*, Oxford and Portland Oregon: Hart Publishing 2014
- Pelinck 2016A M.J. Pelinck, 'Het verdedigingsbeginsel: l'art pour l'art (deel I)', *TFB* 2016/1.
- Pelinck 2016B M.J. Pelinck, 'Het verdedigingsbeginsel: l'art pour l'art (deel II)', *TFB* 2016/3.
- Poelmann 2019 E. Poelmann, 'Enige actuele raakvlakken tussen fiscaliteit en het Handvest', *NDFR* 2019/7.
- Poelmann en Niesen-Cobben 2019 E. Poelmann en R.M.P.G. Niessen-Cobben, 'De toekomst van de fiscale rechtsbescherming?', *TFB* september 2019, nr. 5-6.
- Poelmann e.a. 2020 E. Poelmann, J.H.P.M. Raaijmakers, W.A.P. van Roij, F.H.H. Sijbers en M.M. de Werd, *Cursus belastingrecht. Formeel belastingrecht: Studenteneditie 2019-2020*, Deventer: Wolters Kluwer 2020.
- Popelier 1999 P. Popelier, *Toepassing van de wet in de tijd. Vaststelling en beoordeling van temporele functies*, Brussel: Story-Scientia 1999.
- Prechal en Widdershoven 2017 S. Prechal en R.J.G.M. Widdershoven (red.), *Inleiding tot het Europees bestuursrecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2017.
- Prechal 2010 S. Prechal, 'Competence Creep and General Principles of Law', *Review of European Administrative Law*, 1 (2010).
- Pulido 2006 C.B. Pulido, 'The Rationality of Balancing', *Rechts- und Sozialphilosophie*, Volume 92, Number 2, April 2006, pp. 195-208(14).
- Punt en Vliet, van, 2000 E.N. Punt en D.G. van Vliet, *Douanerechten Inleiding tot het communautaire douanerecht*, Kluwer-Deventer, 2000.
- Raaijmakers 2018 J.H.P.M. Raaijmakers, 'Ontwikkelingen rond de informatiebeschikking', *FIPB* 2018-0075.

- Reneman 2014 M. Reneman, 'Expulsion of EU Citizens on the Basis of Secret Information: Article 47 of the EU Charter on Fundamental Rights Requires Disclosure of the Essence of the Case', *Review of European Administrative Law*, vol. 7, nr. 1, 69-79, Paris, Paris Legal Publisher, 2014
- Richardson 2017 M. Richardson, 'The EU and ECHR Rights of the Defence Principles in Matters of Taxation, Punitive Tax Surcharges and Prosecution of Tax Offences', *EC Tax Review* 2017-6.
- Rivers 2006 J. Rivers, 'Proportionality and variable intensity of review', *Cambridge Law Journal* 65(1), maart 2006, p. 174-207.
- Roose 2019 H.M. Roose, *Heffingsmethoden, een valse dichotomie*, (diss. Universiteit Tilburg), 2019.
- Rotmans e.a. 2014 J. Rotmans, M.J. Linden en H. Toxopeus, *Verandering van tijdperk*, 's-Hertogenbosch: Aeneas, Uitgeverij voor Vakinformatie 2014.
- Sauter 2017 W. Sauter, *Proportionality in EU Law: A Balancing Act?*, Cambridge: Cambridge university Press 2013, published online 27 October 2017, <https://doi.org/10.5235/152888713809813611>.
- Schijndel, van, 2007 M.J.W. Van Schijndel, *Spanning tussen het Europese douanerecht en het algemeen bestuursrecht: Wel of niet aansluiten bij de Awb*, in: 'Europees recht effectueren, algemeen bestuursrecht als instrument voor de effectieve uitvoering van EG-recht, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2007.
- Scheltema 2014 M. Scheltema, 'Een Europese Awb? Ja, maar beperkt: het is geen nationale Awb', *NTB* 2014/36.
- Schlössels 2004 R.J.N. Schlössels, 'Dimensies van rechtsbeginselen, enige observaties vanuit het bestuursrecht', in het boek: R.J.N. Schlössels, A.J. Bok en A.G.A Nijmeijer: *In de regel: Over de aard, inhoud en samenhang van rechtsbeginselen in het bestuursrecht*, Deventer: Kluwer 2004.
- Simon 1997 H.J. Simon, *Handboek bestuurs(process)recht volgens de Awb*, Den Haag: Sdu Uitgevers 1997.
- Slooten, van, 2013 G.J. van Slooten, 'Over Sopropé en het horen in de Awb als regeling van aanvullend recht', *WFR* 2013/43.
- Slooten, van, 2014 G.J. van Slooten, 'Fraude en het recht van de Unie: een kwestie van reddeloos, redeloos en vooral rechteloos?', *WFR* 2014/1145.
- Slooten, van, 2015 G.J. van Slooten, 'Durft u het EU-recht al te vertrouwen', *TFB* 2015/02.
- Slooten, van, 2018 G.J. van Slooten, 'Het dilemma van het recht op verdediging zonder verjaring', *TFB* 2018/1.

- Smit, Eijdsen van en Kiekebeld 2019 D.S. Smit, J.A.R. van Eijdsen en B.J. Kiekebeld, *Nederlands belastingrecht in Europees perspectief* (FED Fiscale Brochures), Deventer: Wolters Kluwer 2019.
- Snell 2015 J. Snell, 'Fundamental Rights Review of National Measures: Nothing New under the Charter?', *European Public Law* 2015/285.
- Soeteman 2009 A. Soeteman, 'Rechtsbeginselen en positivisme!?', *Rechtsfilosofie & Rechtstheorie* 2009 (38) 1.
- Soeteman 2018 A. Soeteman, 'Doe het goede, laat het kwade: natuurrecht bij Thomas van Aquino', *AA* maart 2018.
- Steenman en Ettema 2000 R. Steenman & C.M. Ettema, 'Opgewekt vertrouwen door Nederlandse belastingautoriteiten in de BTW en het douanerecht; een vergelijking', *BtwBrief* 2000, nr. 10, p. 3-8.
- Stevens 2013 L.G.M. Stevens, 'Subsidiariteit en verantwoordelijkheidsverdeling in de fiscaliteit', *NDFR* 2013/8.
- Timmermans en Schlössels 2015 L.J.M. Timmermans en R.J.N. Schlössels, 'Het Unierecht op behoorlijk bestuur. Achtergrond, juridisch karakter en toepassingsbereik van artikel 41 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie', in J.H. Gerards, H.C.F.J.A. de Waele & K.M. Zwaan (eds), *Vijf jaar Bindend EU-Grondrechtenhandvest. Doorwerking, consequenties, perspectieven* (Serie staat en recht, nr. 26), Deventer: Wolters Kluwer 2015.
- Tolonen 1991 H. Tolonen, 'Rules, Principles and Goals: the Interplay between Law, Morals and Politics', *Scandinavian studies in law*, N° 35, 1991, p. 269-293.
- Trimidas 2007 T. Trimidas, *The General Principles of EU Law*, Oxford: Oxford University Press 2007.
- Twist, van, 2011 M.J.W. van Twist, *Marktwerving en de rol van de overheid*, in *Het eigene van de overheid*, Input voor het debat over de rol van de overheid, CAOP, 2011.
- Vegt, van der, 2018 J.M. van der Vegt, 'Kroniek formeel Europees belastingrecht', *TFB* 2018/7.
- Visser 2008 W.M.G. Visser, *Accijnzen (Fiscale monografieën 126)*, Deventer: Kluwer 2008.
- Vliet van, 2019 D.G. van Vliet, '*Douanerecht*', Deventer, Wolters Kluwer, 2019.
- Vos, de, 2011 N. de Vos, *Europeanisering van het vertrouwensbeginsel*, (diss. Universiteit Utrecht), Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2011.
- Waard, de, 1987 B.W.N. de Waard, *Beginselen van behoorlijke rechtspleging met name in het administratief procesrecht*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink Zwolle 1987.

- Waele, de en Kieft 2010
Wattel 2016
Wenders 2010
Werf, van der, 2016
Widdershoven e.a. 2007
Widdershoven 2019
Wijsman 2017
Witte 2011
Wolkers en Jeronimus 2018
Wolkers en Mennes 2016
- H. de Waele en I. Kieft, 'De doorwerking van richtlijnen en algemene beginselen van EU-recht', *NtEr* juni 2010, nr. 5
P.J. Wattel, 'Verse knoflook, internetseks en het verdedigingsbeginsel', in G. Knigge e.a. (red), *Gehoord de Procureur-Generaal* (Fokkens-bundel), Deventer: Wolters Kluwer 2016.
D.W.M. Wenders, *Doorwerking van de beginselen van behoorlijke rechtspleging in de bestuurlijke voorprocedures*, (diss. Universiteit Maastricht), Deventer: Kluwer 2010.
H.B. van der Werf, 'Zelfstandige ("stand-alone") toepassing van Unierechtelijke algemene beginselen???' *WFR* 2016/68
R.J.G.M. Widdershoven, M.J.M. Verhoeven e.a., 'Derde evaluatie van de Algemene wet bestuursrecht 2006, De Europese agenda van de Awb', *WODC* 2007.
R.J.G.M. Widdershoven, 'De Awb binnen het Unierecht: geen rustig bezit', in: T. Barkhuysen e.a. (red), *25 jaar Awb. In eenheid en verscheidenheid*, Deventer: Wolters Kluwer 2019.
L.C.A. Wijsman, *Nemo tenetur in belastingzaken*, (diss. Erasmus Universiteit Rotterdam), Fiscale Monografieën nr. 150, Wolters Kluwer, 2017.
Witte, *Das Recht auf rechtliches Gehör im Modernisierten Zollkodex*, (diss. Westfälischen Wilhelms-Universität Münster) Witten: Mendel Verlag 2011.
A. Wolkers en R. Jeronimus, 'Schending van het verdedigingsbeginsel: (langzaam) meer duidelijkheid', *Btw-bulletin* 2018/44.
A. Wolkers en A.E. Mennes, 'Bindende tariefinlichtingen: veranderingen per 1 mei 2016', *Btw-bulletin* 2016/39.

Europese richtlijnen

Richtlijn 77/388/EEG van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der Lid- Staten inzake omzetbelasting - Gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde: uniforme grondslag

Richtlijn 90/435/EEG van de Raad van 23 juli 1990 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende Lid-Staten

Accijnsrichtlijn 92/12/EEG van de Raad van 25 februari 1992 betreffende de algemene regeling voor accijnsproducten, het voorhanden hebben en het verkeer daarvan en de controles daarop

Richtlijn 92/83/EEG van de Raad van 19 oktober 1992 betreffende de harmonisatie van de structuur van de accijns op alcohol en alcoholhoudende dranken

Richtlijn 2003/49/EG van de Raad van 3 juni 2003 betreffende een gemeenschappelijke belastingregeling inzake uitkeringen van interest en royalty's tussen verbonden ondernemingen van verschillende lidstaten

Richtlijn 2003/96/EG van de Raad van 27 oktober 2003 tot herstructurering van de communautaire regeling voor de belasting van energieproducten en elektriciteit

Richtlijn 2003/123/EG van de Raad van 22 december 2003 tot wijziging van

Richtlijn 90/435/EEG betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten

Richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde (Btw-richtlijn)

Richtlijn 2008/118/EG van de Raad van 16 december 2008 houdende een algemene regeling inzake accijns en houdende intrekking van richtlijn 92/12/EEG

Richtlijn 2009/133/EG van de Raad van 19 oktober 2009 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor fusies, splitsingen, gedeeltelijke splitsingen, inbreng van activa en aandelenruil met betrekking tot vennootschappen uit verschillende lidstaten en voor de verplaatsing van de statutaire zetel van een SE of een SCE van een lidstaat naar een andere lidstaat

Richtlijn 2011/64/EU van de Raad van 21 juni 2011 betreffende de structuur en de tarieven van de accijns op tabaksfabrikaten

Europese verordeningen

Verordening nr. 99/63/EEG van de Commissie van 25 juli 1963 over het horen van belanghebbenden en derden overeenkomstig artikel 19, leden 1 en 2, van verordening nr. 17 van de Raad (artikel 11) gaat bijvoorbeeld uit van minimaal twee weken met de mogelijkheid tot verlenging

Verordening nr. 857/84 van de Raad van 31 maart 1984 houdende algemene voorschriften voor de toepassing van de in artikel 5 quarter van Verordening (EEG) nr. 804/68 bedoelde heffing in de sector melk en zuivelproducten vervatte machtiging

Verordening (EG) nr. 343/2003 van de Raad van 18 februari 2003 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asiolverzoek dat door een onderdaan van een derde land bij een van de lidstaten wordt ingediend

Verordening 452/2007 van de Raad van 23 april 2007 tot instelling van een definitief antidumpingrecht en tot definitieve inning van het voorlopige antidumpingrecht op strijkplanken van oorsprong uit de Volksrepubliek China en Oekraïne

Verordening (EG) nr. 1225/2009 van de Raad van 30 november 2009 betreffende beschermende maatregelen tegen invoer met dumping uit landen die geen lid zijn van de Europese Gemeenschap, 30 november 2009, PbEU 2009 L 343

Verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en van de Raad van 9 oktober 2013 tot vaststelling van het douanewetboek van de Unie

Gedelegeerde verordening 2015/2446 van de Commissie van 28 juli 2015 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en de Raad met nadere regels betreffende een aantal bepalingen van het douanewetboek van de Unie

Verordening (EU) 2015/2447 van de Commissie van 24 november 2015 houdende nadere uitvoeringsvoorschriften voor enkele bepalingen van Verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het douanewetboek van de Unie

Europese besluiten

Besluit 94/728/EG, Euratom van 31 oktober 1994 betreffende het stelsel van eigen middelen van de Europese Gemeenschappen

Besluit 2000/597/EG, Euratom van de Raad van 29 september 2000 betreffende het stelsel van eigen middelen van de Europese Gemeenschappen

Besluit 2007/436/EG, Euratom van de Raad van 7 juni 2007 betreffende het stelsel van eigen middelen van de Europese Gemeenschappen

Diverse Europese documenten

Draft Charter of Fundamental Rights of the European Union, fundamental.rights@consilium.eu.int, Brussels, 15 February 2000 (16.02) (OR. f), CHARTE 4123/1/00 REV 1, CONVENT 5

Draft Charter of Fundamental Rights of the European Union, fundamental.rights@consilium.eu.int, Brussels, 18 April 2000 (19.04) (OR. fr), CHARTE 4235/00, CONVENT 27

Draft Charter of Fundamental Rights of the European Union, fundamental.rights@consilium.eu.int, Brussels, 16 May 2000 (18.05) (OR. fr), CHARTE 4316/00, CONVENT 34

Draft Charter of Fundamental Rights of the European Union, fundamental.rights@consilium.eu.int, Brussels, 23 June 2000 (OR. fr), CHARTE 4373/00, CONVENT 40

Draft Charter of Fundamental Rights of the European Union, fundamental.rights@consilium.eu.int, Brussels, 15 July 2000 (OR. fr), CHARTE 4422/00, CONVENT 45

Draft Charter of Fundamental Rights of the European Union, fundamental.rights@consilium.eu.int, Brussels, 11 October 2000 (OR. Fr), CHARTE 4473/00, CONVENT 49

2010 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights of the European Commission

2011 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights of the European Commission

2012 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights of the European Commission

2013 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights of the European Commission

2014 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights of the European Commission

2015 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights of the European Commission

2016 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights of the European Commission

2017 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights of the European Commission

2018 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights of the European Commission

Rapporten

13^e Halfjaarsrapportage Belastingdienst

18^e Halfjaarsrapportage Belastingdienst

Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk 2017

Jaarplan 2019 Belastingdienst

Parlementaire stukken

MvA, zitting 1955/56, 3704

Kamerstukken II, 1988/89, 21 221, nr. 3

Kamerstukken II, 1988/89, 21 221, nr. B

Kamerstukken II, 1989/90, 21 221, nr. 4

Kamerstukken II, 1990/91, 21 221, nr. 5

Kamerstukken II, 1991/92, 22 495, nr. 3

Kamerstukken II, 1997/98, 25 175, nr. 5

Besluiten van de Staatssecretaris van Financiën

Besluit van de staatssecretaris van Financiën van 15 december 2015, nr. BLK-B2015/1540M

Besluit van de staatssecretaris van Financiën van 15 februari 2016, nr. BLKB2016/19

JURISPRUDENTIE

HvJ

1957

HvJ 12 juli 1957, zaken 7/56 en 3/57 tot en met 7/57, (Algera).

1963

HvJ 5 februari 1963, zaak 26/62, (Van Gend en Loos).

Conclusie A-G Lagrange van 26 maart 1963, zaak 32/62, (Alvis).

1964

HvJ 4 juli 1963, zaak 32/62, (Alvis).

HvJ 15 juli 1964, zaak 66/63, (Nederland/Hoge Autoriteit).

HvJ 15 juli 1964, zaak 6/64, (Costa/E.N.E.L.).

1966

HvJ 13 juli 1966, zaken 56/64 en 58/64, (Consten en Grundig).

1969

HvJ 7 mei 1969, zaak 12/68, (X).

HvJ 12 november 1969, zaak 29/69, (Stauder).

1970

HvJ 15 juli 1970, zaak 41/69, (Chemiefarma).

Conclusie van A-G Dutheillet de Lamothe van 2 december 1970, zaak 11/70, (Internationale Handelsgesellschaft).

HvJ 17 december 1970, zaak 11/70, (Internationale Handelsgesellschaft).

1971

HvJ 30 juni 1971, zaak 19/70, (Almini).

1972

HvJ 14 juli 1972, zaak 51/69, (Bayer).

HvJ 14 juli 1972, zaak 48/69, (ICI).

1974

HvJ 14 mei 1974, zaak 4/73, (Nold II).

Conclusie A-G Warner van 19 september 1974,, zaak 17/74, (Transocean Marine Paint Association).

HvJ 23 oktober 1974, zaak 17/74, (Transocean Marine Paint Association).

1976

HvJ 16 december 1976, zaak 33/76, (Rewe-Zentralfinanz en Rewe-Zentral).

HvJ 16 december 1976, zaak 45/76, (Comet).

1977

HvJ 7 juli 1977, zaak 43/74, (Guillot).

1978

HvJ 14 februari 1978, zaak 27/76, (United Brands).

1979

HvJ 13 februari 1979, zaak 85/76, (Hoffmann-La Roche).

1982

HvJ 6 mei 1982, zaken 146/81, 192/81 en 193/81 (Baywa).

HvJ 18 mei 1982, zaak 155/79, (AM & S).

HvJ 7 juli 1981, zaak 158/80 (Rewe).

1983

HvJ 23 februari 1983, zaak 66/82, (Fromançais).

HvJ 7 juni 1983, zaak 100/80, (Musique Diffusion française).

HvJ 9 november 1983, zaak 322/81, (Michelin).

1984

HvJ 17 januari 1984, zaken 43/82 en 63/82, (VBVB en VBVB).

HvJ 3 juli 1984, zaak 141/84 R (De Compte).

1985

HvJ 11 juli 1985, zaken 60/84 en 61/84, (Cinéthèque).

1986

HvJ 15 mei 1986, zaak 222/84, (Johnston).

HvJ 24 juni 1986, zaak 53/85, (Akzo Chemie).

1987

HvJ 15 oktober 1987, zaak 222/86, (Unectef).

1988

HvJ 19 april 1988, zaak 319/85, (Misset).

HvJ 26 september 1988, 229/88 R (Cargill).

1989

HvJ 13 juli 1989, zaak 5/88, (Wachauf).

HvJ 18 oktober 1989, zaak 374/87, (Orkem).

1990

HvJ 14 februari 1990, zaak C-301/87, (Frankrijk/Commissie).

HvJ 21 maart 1990, zaak C-142/87, (België/Commissie).

HvJ 18 oktober 1990, zaken C-297/88 en C-197/89, (Dzodzi).

HvJ 13 november 1990, zaak C-106/89, (Marleasing).

HvJ 13 november 1990, zaak C- 331/88, (Fedesa).

1991

Conclusie A-G Van Gerven van 11 juni 1991, zaak C-159/90, (Society for the Protection of Unborn Children Ireland).

HvJ 18 juni 1991, zaak C-260/89, (ERT).

HvJ 27 juni 1991, zaak 49/88, (Al-Jubail Fertilizer Company).

HvJ 3 juli 1991, zaak 62/86, (AKZO).

HvJ 25 juli 1991, zaak C-76/90, (Säger).

HvJ 21 november 1991, zaak C-269/90, (Technische Universität München).

1992

HvJ 12 februari 1992, zaken C-48/90 en C-66/90, (Nederland en PTT Nederland/Commissie).

HvJ 31 maart 1992, zaak C-255/90 P, (Burban).

HvJ 3 december 1992, zaak C-97/91, (Oleificio Borelli).

1993

HvJ 10 november 1993, zaak C-60/92, (Otto/Postbank).

1994

HvJ 29 juni 1994, zaak C-135/92, (Fiskano).

HvJ 5 oktober 1994, zaak C-133/93, (Crispoltoni).

1995

HvJ 19 juli 1995, zaak C-149/95 (Atlantic Container Line).

HvJ 14 december 1995, zaak C-312/93, (Peterbroeck).

HvJ 14 december 1995, zaak C-430/93, (Van Schijndel).

1996

HvJ 12 maart 1996, zaak C-441/93 (Pafitis).

HvJ 24 oktober 1996, zaak C-32/95 P, (Lisrestal).

1997

HvJ 29 mei 1997, zaak C-299/95, (Kremzow).

Hvj 26 juni 1997, zaak C-368/95, (Familiapress).
Hvj 10 juli 1997, zaak C-261/95, (Palmisani).
Hvj 17 juli 1997, zaak C-130/95 (Giloy).
Hvj 17 juli 1997, zaak C-28/95, (Leur-Bloem).
Hvj 18 december 1997, zaak C-309/96, (Annibaldi).
Hvj 18 december 1997, zaken C-286/94 (Garage Molenweide).

1998

Hvj 14 mei 1998, zaak C-48/96 P, (Windpark Groothuysen).
Hvj 17 december 1998, zaak C-185/95 P, (Baustahlgewebe).

1999

Hvj 11 mei 1999, zaak C-350/97, (Monsees).
Hvj 8 juli 1999, zaak C-51/92 P, (Hercules Chemicals).
Hvj 19 november 1998, zaak C-85/97, (Société financière d'investissements).

2000

Hvj 13 april 2000, zaak C-292/97, (Karlsson).
Hvj 19 september 2000, zaken C-177/99 en C-181/99, (Ampafrance en Sanofi).
Hvj 21 september 2000, zaak C-462/98 P, (Mediocurso).
Hvj 3 oktober 2000, zaak C-58/98, (Corsten).
Hvj 5 oktober 2000, zaak C-288/96, (Duitsland/Commissie).
Hvj 5 december 2000, zaak C-448/98, (Guimont).

2002

Hvj 11 januari 2001, zaak C-226/99 (Siples).
Conclusie A-G Mischo van 21 maart 2002, zaak C-395/00, (Cipriani).
Hvj 15 oktober 2002, zaak C-238/99 P, (Limburgse Vinyl Maatschappij).
Hvj 12 december 2002, zaak C-395/00, (Cipriani).

2003

Conclusie A-G Ruiz-Jarabo Colomer van 11 februari 2003 in de zaken C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P en C-219/00 P, (Aalborg Portland).
Hvj 12 juni 2003, zaak C-112/00, (Schmidberger).
Hvj 2 oktober 2003, zaak C-199/99 P, (Corus UK).

2004

Hvj 7 januari 2004, zaak C-204/00 P, (Aalborg Portland).
Hvj 14 december 2004, zaak C-463/01, (Commissie/Duitsland).

2005

Hvj 3 maart 2005, zaak C-32/03, (Fini H).
Hvj 28 juni 2005, zaak C-189/02 P, (Dansk Rørindustri).
Hvj 22 november 2005, zaak C-144/04, (Mangold).

2006

HvJ 21 februari 2006, zaak C-255/02, (Halifax).

HvJ 15 juni 2006, zaak C-28/05, (Dokter).

Conclusie A-G Poiares Maduro van 13 juli 2006, zaak C-434/04 (Ahokainen en Leppik).

HvJ 12 december 2006, zaak C-446/04, (Test Claimants).

2007

HvJ 8 november 2007, zaak C-379/05, (Amurta).

2008

HvJ 16 januari 2008, zaak C-361/07, (Polier).

HvJ 17 januari 2008, zaak C-246/06, (Velasco Navarro).

HvJ 21 februari 2008, zaak C-271/06, (Netto Supermarkt).

HvJ 22 mei 2008, zaak C-162/07, (Ampliscientifica en Amplifin).

HvJ 22 mei 2008, zaak C-42/08, (Ilhan).

HvJ 17 juli 2008, zaak C-132/06, (Commissie/Italië).

HvJ 3 september 2008, zaken C-402/05 P en C-415/05 P, (Kadi).

HvJ 23 september 2008, zaak C-427/06, (Bartsch).

HvJ 2 oktober 2008, zaak C-411/07, (X).

HvJ 18 december 2008, zaak C-349/07, (Sopropé).

2009

HvJ 14 mei 2009, zaak C-161/08, (Jan de Lely).

HvJ 3 september 2009, zaken C-322/07 P, C-327/07 P en C-338/07 P, (Papierfabrik August Koehler).

HvJ 24 september 2009, zaken C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P en C-137/07 P, (Erste Group Bank).

HvJ 1 oktober 2009, zaak C-141/08, (Foshan).

2010

HvJ 19 januari 2010, zaak C-555/07, (Küçükdeveci).

HvJ 18 maart 2010, zaak C-317/08, (Alassini).

HvJ 1 juni 2010, zaken C-570/07 en 571/07, (Pérez).

HvJ 1 juli 2010, zaak C-407/08 P, (Knauf Gips).

HvJ 14 september 2010, zaak C-550/07 P, (Akzo Nobel Chemicals en Akros Chemicals).

HvJ 9 november 2010, zaken C-92/09 en C-93/09, (Volker und Shecke).

HvJ 7 december 2010, zaak C-285/09, (R.).

HvJ 22 december 2010, zaak C-208/09, (Sayn-Wittgenstein).

HvJ 22 december 2010, zaak C-279/09, (DEB).

2011

HvJ 17 maart 2011, zaak C-221/09, (AJD Tuna).

Conclusie A-G Cruz Villalón van 14 april 2011, zaak C-70/10, (Scarlet Extended).
Conclusie A-G Mengozzi van 28 juni 2011, zaak C-548/09 P, (Bank Melli Iran).
Conclusie A-G Trstenjak van 8 september 2011, zaak C-282/10, (Dominguez).
Hvj 15 september 2011, zaak C-483/09 (Gueye en Salméron Sanchez).
Hvj 29 september 2011, zaak C-521/09 P, (Elf Aquitaine).
Hvj 25 oktober 2011, zaak C-110/10 P, (Solvay).
Hvj 24 november 2011, zaak C-70/10, (Scarlet Extended).
Hvj 24 november 2011, zaken C-468/10 en C-469/10, (ASNEF).
Hvj 21 december 2011, zaak C-411/10, (N.S.).
Hvj 21 december 2011, zaak C-482/10, (Cicala).

2012

Hvj 19 april 2012, zaak C-461/10, (Bonnier Audio).
Conclusie A-G Bot van 26 april 2012, zaak C-277/11, (M).
Conclusie van A-G Cruz Villalón van 12 juni 2012, zaak C-617/10, (Åkerberg Fransson).
Hvj 21 juni 2012, zaak C-84/11, (Susisalo).
Hvj 6 september 2012, zaak C-544/10, (Deutsches Weintor).
Hvj 8 november 2012, zaak C-40/11, (Iida).
Hvj 15 november 2012, zaak C-417/11 P, (Raad/Bamba).
Hvj 22 november 2012, zaak C-277/11, (M.).

2013

Hvj 22 januari 2013, zaak C-283/11, (Sky Österreich).
Hvj 31 januari 2013, zaak C-12/11, (McDonagh).
Hvj 21 februari 2013, zaak C-111/12, (Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia).
Hvj 26 februari 2013, zaak C-617/10, (Åkerberg Fransson).
Hvj 14 maart 2013, zaak C-32/11, (Allianz Hungária Biztosító).
Hvj 8 mei 2013, zaak C-197/11 en C-203/11, (Libert).
Hvj 8 mei 2013, zaak C-87/12, (Ymeraga).
Hvj 4 juni 2013, zaak C-300/11, (ZZ).
Hvj 18 juli 2013, zaak C-265/12, (Citroën Belux).
Hvj 18 juli 2013, zaken C-584/10 P, C-593/10 P en C-595/10 P, (Kadi II).
Conclusie van A-G Wathelet van 23 augustus 2013, zaak C-383/13 PPU (G. en R.).
Hvj 10 september 2013, zaak C-383/13, (G. en R.).
Hvj 26 september 2013, zaak C-418/11, (Texdata Software).
Hvj 17 oktober 2013, zaak C-291/12, (Schwarz).
Hvj 22 oktober 2013, zaak C-276/12, (Sabou).
Hvj 14 november 2013, zaak C-4/11, (Puid).
Hvj 5 december 2013, zaken C-159/12 tot en met C-161/12, (Venturini).

2014

Hvj 6 maart 2014, zaak C-206/13, (Siragusa).
Hvj 13 maart 2014, zaak C-29/13, (Global Trans Lodzhistik).

HvJ 27 maart 2014, zaak C-314/12, (UPC).
HvJ 8 april 2014, zaak C-293/12, (Digital Rights Ireland).
HvJ 30 april 2014, zaak C-390/12, (Pfleger).
HvJ 13 mei 2014, zaak C-131/12, (Google Spain).
HvJ 27 mei 2014, zaak C-129/14 PPU, (Spasic).
Conclusie A-G Wathelet van 25 juni 2014 in de zaak C-166/13, (Mukarubega).
HvJ 3 juli 2014, zaken C-129/13 en C-130/13, (Kamino).
HvJ 17 juli 2014, zaken C-141/12 en C-372/12, (YS).
HvJ 2 oktober 2014, zaak C-127/13 P, (Strack).
HvJ 23 oktober 2014, zaak C-437/13, (Unitrading).
HvJ 5 november 2014, zaak C-166/13, (Mukarubega).
HvJ 12 november 2014, zaak C-198/14, (Visnapuu).
HvJ 11 december 2014, zaak C-249/13, (Boudjlida).
HvJ 18 december 2014, zaken C-131/13, C-163/13 en C-164/13, (Italmoda).

2015

HvJ 24 februari 2015, zaak C-512/13, (Sopora).
HvJ 18 juni 2015, zaak C-583/13 P, (Deutsche Bahn).
HvJ 8 september 2015, zaak C-105/14, (Taricco).
HvJ 10 september 2015, zaak C-687/13, (Fliesen-Zentrum Deutschland).
Conclusie A-G Wathelet van 16 september 2015, zaak C-419/14, (WebMindLicenses).
HvJ 17 december 2015, zaak C-419/14, (WebMindLicenses).

2016

Conclusie A-G Mengozzi van 13 januari 2016, zaak C-161/15, (Benallal).
HvJ 17 maart 2016, zaak C-161/15, (Benallal).
HvJ 7 april 2016, zaak C-460/14, (Massar).
Conclusie A-G Mengozzi van 3 mei 2016, zaak C-560/14, (M.).
HvJ 2 juni 2016, zaak C-122/15, (C.).
HvJ 10 november 2016, zaak C-548/15, (De Lange).
HvJ 15 november 2016, zaak C-268/15, (Ullens de Schooten).
Conclusie A-G Kokott van 17 november 2016, zaak C-469/15 P, (FSL).

2017

HvJ 9 februari 2017, zaak C-560/14, (M).
HvJ 16 mei 2017, zaak C-682/15, (Berlioz Investment Fund).
Conclusie A-G Bobek van 7 september 2017, zaak C-298/16, (Ispas).
HvJ 9 november 2017, zaak C-298/16, (Ispas).
HvJ 5 december 2017, zaak C-42/17, (M.A.S. en M.B.).
HvJ 13 december 2017, C-403/16, (El Hassani).
HvJ 20 december 2017, zaak C-276/16, (Prequ'Italia).

2018

HvJ 6 maart 2018, zaken C-52/16 en C-113/16, (SEGRO en Horváth).

Conclusie A-G Wahl van 22 maart 2018, zaak C-648/16, (Fontana).

HvJ 5 juni 2018, zaak C-612/15, (Kolev).

HvJ 13 september 2018, zaak C-358/16, (UBS Europe).

HvJ 21 november 2018, zaak C-648/16, (Fontana).

2019

HvJ 17 januari 2019, zaak C-310/16, (Dzivev).

HvJ 12 februari 2019, zaak C-492/18 PPU, (TC).

HvJ 2 mei 2019, C-598/17, (A-Fonds).

HvJ 8 mei 2019, zaak C-230/18, (PI).

HvJ 16 oktober 2019, zaak C-189/18, (Glencore).

HvJ 24 oktober 2019, C-469/18 en C-470/18 (IN en JM).

HvJ 11 december 2019, zaak C-708/18, (Asociația de Proprietari bloc M5A-ScaraA).

2020

Conclusie A-G Pitruzzella van 4 maart 2020, zaak C-104/19 (Donex).

HvJ 4 juni 2020, zaak C-430/19, (SC C.F.)

HvJ 9 juli 2020, zaak C-104/19 (Donex).

GvEA

GvEA 12 december 1991, zaak T-30/89, (Hilti).

GvEA 10 maart 1992, zaak T-10/89, (Hoechst).

GvEA 15 juni 1994, zaak T-88/94 R (Société commerciale des potasses et de l'azote en Entreprise minière et chimique).

GvEA 6 december 1994, zaak T-450/93, (Lisrestal).

GvEA 29 juni 1995, zaak T-30/91, (Solvay).

GvEA 18 september 1995, zaak T-167/94, (Nölle).

GvEA 7 november 1995, zaak T-168/95 R (Eridania e.a.).

GvEA 19 februari 1998, zaak T-42/96, (Eyckeler & Malt).

GvEA 9 juli 1999, zaak T-231/97, (New Europe Consulting).

GvEA 13 januari 2004, zaak T-67/01, (JCB).

GvEA 14 april 2011, zaak T-461/07, (Visa Europe).

GvEA 15 januari 2013, zaak T-237/11, (Lidl).

GvEA 17 januari 2013, zaken T-346/11 en T-347/11, (Bruno Gollnisch).

GvEA 6 september 2013, zaak T-35/10, (Bank Melli Iran).

GvEA 13 september 2013, zaak T-383/11, (Makhlouf).

GvEA 27 maart 2014, zaak T-56/09, (Saint-Gobain Glass France).

GvEA 21 mei 2014, zaak T-447/11, (Catinis).

GvEA 16 juli 2014, zaak T-572/11, (Hassan).

GvEA 9 december 2015, zaken T-233/11 en T-262/11, (Helleense Republiek).

GvEA 17 december 2015, zaak T-486/11, (Orange Polska).

EHRM

EHRM 2 augustus 1984, 8691/79, (Malone/UK).

EHRM 5 januari 2000, 33202/96, (Beyeler).

EHRM 12 januari 2010, 4158/05, (Gilland en Guinton/UK).

EHRM 5 maart 2015, 28718/09 (Kotiy/Oekraïne).

HR

HR 20 december 1989, nr. 25.469, BNB 1990/102.

HR 19 december 1990, nr. 26.576, BNB 1991/176.

HR 7 juni 2002, nr. 36.801, NTFR 2002/825, BNB 2002/284.

HR 26 september 2003, nr. 37.911, BNB 2004/63.

HR 10 augustus 2007, nr. 43002, BNB 2007/289.

HR 15 mei 2009, nr. 08/00437, NTFR 2009/1114.

HR 29 juni 2012, nr. 11/00551, NTFR 2012/1635.

Conclusie A-G van Hilten van 26 oktober 2012, nr. 10/04331, V-N 2012/56.16.

Conclusie van A-G IJzerman van 30 oktober 2012, nr. 11/04625, NTFR 2013/231.

HR 12 juli 2013, nr. 12/02876, BNB 2013/228.

HR 15 november 2013, nr. 12/00606, NTFR 2014/220, BNB 2014/28.

HR 23 mei 2014, nr. 12/01827, NTFR 2014/1799, BNB 2014/186.

HR 11 juli 2014, nr. 13/02765, NTFR 2014/2024, BNB 2014/232.

HR 26 februari 2016, nr. 15/00932, BNB 2016/116 en V-N 2016/16.7.

Conclusie van A-G van Hilten van 30 maart 2015, nr. 10/02774, V-N 2015/20.6.

HR 10 april 2015, nr. 14/01189, NTFR 2015/1302, BNB 2015/129.

Conclusie van A-G van Hilten van 13 mei 2015, nr. 12/02876, NTFR 2015/1857.

HR 26 juni 2015, nr. 10/02774, NTFR 2015/1928, BNB 2015/186.

HR 10 juli 2015, nr. 14/04046, NTFR 2015/2115.

HR 14 augustus 2015, nr. 13/01940, NTFR 2015/2450, BNB 2015/207.

HR 9 oktober 2015, nr. 13/01275, NTFR 2015/2714.

HR 30 oktober 2015, nr. 13/01768, V-N 2015/55.7.

HR 13 november 2015, nr. 14/05684, V-N 2015/59.6.

HR 13 november 2015, nr. 14/05685, NTFR 2015/3014, BNB 2016/43.

HR 20 november 2015, nr. 14/03271, NTFR 2015/3134, BNB 2016/34.

HR 4 december 2015, nr. 12/02876bis, NTFR 2015/3136, BNB 2016/65.

HR 15 januari 2016, nr. 14/02924, NTFR 2016/1082.

HR 19 februari 2016, nr. 14/06588, NTFR 2016/753, BNB 2016/85.

HR 9 september 2016, nr. 15/02022, ECLI:NL:HR:2016:2029, FutD 2016-2182.

HR 16 september 2016, nr. 15/01894, NTFR 2016/2382, BNB 2016/208.

Conclusie van A-G Ettema van 17 oktober 2016, nr. 15/03521,

ECLI:NL:PHR:2016:1042.

HR 25 november 2016, nr. 15/02183, NTFR 2016/2989, BNB 2017/46.

HR 2 juni 2017, nr. 16/03921, NTFR 2017/1427, BNB 2017/159.

Conclusie van A-G Ettema van 12 juli 2017, nr. 16/02793, NTFR 2017/2191.

HR 24 november 2017, nr. 15/05787, BNB 2018/37, NTFR 2017/2938.

HR 13 april 2018, nr. 17/04502, NTFR 2018/942.

HR 4 mei 2018, nr. 16/04237, NTFR 2018/1156, BNB 2018/164.
HR 17 augustus 2018, nr. 7/01448, NTFR 2018/1878, BNB 2018/182.
Conclusie van A-G IJzerman van 25 september 2018, nr. 16/02230, V-N 2018/58.13.
HR 19 oktober 2018, nr. 17/02816, BNB 2019/80, NTFRB 2019/3.
HR 9 november 2018, nr. 16/02230, NTFR 2018/2686 en BNB 2019/19.
HR 15 februari 2019, nr. 18/00958, BNB 2019/82.
HR 22 maart 2019, nr. 18/01157, V-N 2019/16.26, BNB 2019/92.
Conclusie A-G Ettema van 4 juni 2019, nrs. 18/01694, 18/01696 en 18/03982, ECLI:NL:PHR:2019:780.
HR 11 oktober 2019, 18/04973, V-N 2019/49.22.
HR 25 oktober 2019, nr. 18/04670, BNB 2020/26.
Conclusie A-G Wattel van 28 februari 2020, nr. 19/02693, ECLI:NL:PHR:2020:184.
HR 15 mei 2020, nr. 18/01696, V-N 2020/24.20, NTFR 2020/1528.
Conclusie A-G Ettema van 17 juni 2020, nr. 19/03617, ECLI:NL:PHR:2020:615.
HR 19 juni 2020, nr. 18/03982, V-N 2020/29.20.
HR 26 juni 2020, nr. 19/03226, V-N 2020/31.20.
HR 2 oktober 2020, nr. 18/03521, V-N 2020/50.11.
HR 18 december 2020, 20/00199, NTFR 2021/49 en BNB 2021/35.
HR 22 januari 2021, nr. 19/03309, V-N 2021/6.14.
HR 18 juni 2021, nr. 20/03667, V-N 2021/27.17.

Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven

ABRvS 21 november 1996, nr. H01960196, AB 1997/19.
CRvB 4 juli 2003, nr. 01/4525 WAO, JB 2003, 268.
ABRvS 3 maart 2004, nr. 200304658/1, AB 2004/252.
ABRvS 26 november 2008, nr. 200709053/1, M en R 2009/18.
ABRvS 15 juli 2009, nr. 200902098/1/H3, V-N 2009/38.6, AB 2010/97.
ABRvS 15 december 2010, ECLI:NL:ABRVS:2010:BO7340.
ABRvS 16 oktober 2013, nr. 201209925, ECLI:NL:ABRVS:2013:1519.
ABRvS 25 februari 2013, nr. 201301173/1/A3, AB 2013/146.
ABRvS 29 maart 2017, nr. 201604299/1/A3, ECLI:NL:RVS:2017:860.
CBB 15 mei 2018, nr. 17/51, AB 2019/48, ECLI:NL:CBB:2018:279.

Lagere nationale rechtspraak

Hof

Hof Arnhem 1 februari 2005, nr. 03/01657, NTFR 2005/315.
Hof 's-Gravenhage 8 januari 2010, nr. 09/00167, ECLI:NL:GHSGR:2010:BL1875.
Hof Amsterdam 25 januari 2011, nr. 08/01291 tot en met 08/01294, NTFR 2011/461.
Hof Amsterdam 21 april 2011, FutD 2011-1069, ECLI:NL:GHAMS:2011:BQ2794.
Hof Leeuwarden 24 juli 2012, nr. 11/00236, NTFR 2012/2068.
Hof Amsterdam 14 februari 2013, nr. 11/00595, ECLI:NL:GHAMS:2013:BZ2211.
Hof Amsterdam 28 februari 2013, nr. 11/00640, NTFR 2013/786.

Hof 's-Gravenhage 27 juni 2014, nrs. BK-11-00118, 11-00119 en BK-11-00135, V-N Vandaag 2014/1515.
Hof Amsterdam 12 maart 2015, nr. 13/00111, ECLI:NL:GHAMS:2015:2074.
Hof Amsterdam, 26 maart 2015, nr. 12/01146, ECLI:NL:GHAMS:2015:2160, FutD 2015-1482.
Hof Amsterdam 1 september 2015, nrs. 13/00743 en 13/00744, NTFR 2015/2853.
Hof 's-Hertogenbosch 18 maart 2016, nrs. 14/00469 tot en met 14/00476, NTFR 2016/1966.
Hof 's-Gravenhage 30 maart 2016, nr. 15/00755, NTFR 2016/1244.
Hof Arnhem-Leeuwarden 19 april 2016, nrs. 11/00447 en 11/00448, NTFR 2016/1458.
Hof Amsterdam 23 juni 2016, nrs. 15/00713 tot en met 15/00722, NTFR 2016/2336.
Hof Amsterdam 13 oktober 2016, 15/00782, V-N 2017/4.25.11.
Hof 's-Hertogenbosch 17 augustus 2017, nr. 16/03452, NTFR 2017/2624.
Hof Amsterdam 30 januari 2018, nr. 15/00859, ECLI:NL:GHAMS:2018:421.
Hof Amsterdam 8 maart 2018, nrs. 16/00153 t/m 16/00156, ECLI:NL:GHAMS:2018:857.
Hof Amsterdam 8 maart 2018, nrs. 16/00162 t/m 16/00165, ECLI:NL:GHAMS:2018:856, NTFR 2018/1233.
Hof Amsterdam 26 april 2018, nr. 16/00551, V-N 2018/39.28.12.
Hof Amsterdam 27 oktober 2020, nr. 19/00225, ECLI:NL:GHAMS:2020:2792.

Rechtbank

Rechtbank Breda 5 september 2006, nr. 06/03366 tot en met 06/03370, NTFR 2006/1638.
Rechtbank Breda 4 oktober 2007, nr. 06/02928, NTFR 2007/2148.
Rechtbank Haarlem 12 maart 2009, nr. AWB 07/6680 en 07/6681, ECLI:NL:RBHAA:2009:BH9755.
Rechtbank Haarlem 3 april 2009, nr. AWB 08/1021, ECLI:NL:RBHAA:2009:BI9735.
Rechtbank Haarlem 28 juni 2011, nr. AWB 09/3499, NTFR 2011/2061.
Rechtbank Noord-Holland 4 november 2013, nr. AWB 12/2899, ECLI:NL:RBNHO:2013:10186.
Rechtbank Noord-Holland 28 januari 2014, nr. AWB 12/5794, ECLI:NL:RBNHO:2014:499.
Rechtbank Noord-Holland 3 juli 2015, nrs. 14/1928 en 14/1929, NTFR 2015/2178.
Rechtbank Noord-Holland 12 januari 2017, nr. AWB 14/4189, ECLI:NL:RBNHO:2017:196.
Rechtbank Zeeland-West-Brabant 24 januari 2018, nr. BRE 16/3635, ECLI:NL:RBZWB:2018:429.
Rechtbank Noord-Holland 2 maart 2021, nr. AWB 17/5657, ECLI:NL:RBNHO:2021:1993.

TREFWOORDENREGISTER

(Er wordt verwezen naar paragrafen en hoofdstuknummers).

A

aangiftebelastingen	2.1.2, 8.3.2.c, 9.3.3.b
aanmerkelijk (benadeeld) (geschaad)	5.2, 5.6, 8.3.2
aanslagbelastingen	2.1.1, 8.3.2.c, 9.3.3.b
aanvang horen	8.3.3.a
aanvang kenbaarmakingsbeginsel	5.3.1
aard van het rechtsgebied	6.6.1.a
accijnzen	8.2.1
administratieve efficiëntie	6.6.2, 6.6.2.d, 6.6.4, 8.5.2.a, 8.5.2.c, 9.3.3
administratieve overheden	5.3.2
adressaat	5.1, 5.6, 7.5, 8.3, 9.1, 9.3.2
afstand doen kenbaarmakingsbeginsel	8.5.2.d
afwijzende beslissing	5.2
Åkerberg Fransson-arrest	4.4, 4.7, 4.9
Alexy's 'Law of Balancing'	3.3, 3.5, 6, 6.5.3, 6.5.3.a, 6.5.3.a.1, 6.5.3.a.2, 6.7, 9.1
algemeen belang	3.3, 6.1, 6.4, 6.7, 8.5.2.c, 9.1
algemene douanewet (ADW)	2.2
algemene rode draden Den Houdijker	6.5.3.a.2
Algera-arrest	3.1
ambtshalve beschikkingen	2.2.1
andere aanwijzingen voor een andere afloop	7.3.3.d
andere afloop	7, 7.3, 7.3.3, 7.5, 9.3.5
andere afloop'-criterium	7.1, 7.3, 7.3.1, 7.4, 8.6.1, 9.3.5
andere rechtsgevolgen schending kenbaarmakingsbeginsel	8.6.2
andere specifieke gevallen (DWU)	6.6.3.f
Annibaldi-arrest	4.6, 4.7, 4.8, 4.9
artikel 3:48 Awb	8.3.2.d, 8.5
artikel 4:7 Awb	8.1.1, 8.3.2.d, 8.3.3.a, 8.4.3, 8.4.4.a, 8.5, 8.7, 9.2.1
artikel 4:8 Awb	8.1.1, 8.3.2.d, 8.4.3, 8.4.4.a, 8.5, 8.7, 9.2.1
artikel 4:9 Awb	8.5
artikel 4:11 Awb	8.5.2.b

artikel 4:12 Awb	8.5.2.c, 8.7
artikel 6:4 Awb	8.4.3
artikel 6:7 Awb	8.4.3
artikel 7:2 Awb	8.1.1
artikel 7:3 Awb	8.1.1, 8.5.2.d
artikel 7:4 Awb	8.4.2, 8.5.1
artikel 8:29 Awb	8.5.1, 8.7
artikel 10 IW 1990	8.1.3, 8.5.2.e
artikel 22 DWU	5.1, 5.5.3, 9.3.3.a
artikel 25 AWR	8.1.1
artikel 29 DWU	5.1, 5.5.4, 9.3.3.a
artikel 41 Handvest	3.7, 5.1, 5.5.1.a, 5.5.4, 9.1
artikel 47 Handvest	3.7, 5.1, 5.5.1.b, 5.5.4, 9.1
artikel 48 Handvest	3.7, 5.1, 5.5.1.c, 5.5.4, 9.1
artikel 49.2a Leidraad Invordering 2008	8.1.3, 8.2.6, 8.4.4.d, 9.3.3.a
artikel 51 Handvest	4.1, 4.8, 4.9
artikel 52 Handvest	3.7, 6
artikel 5:53 Awb	8.1.2
asymmetrische rechtsbetrekking	6.6.1.a, 6.6.4
autonome samenleving	1.1

B

begingewicht beginsel	3.4, 3.8, 6.5.3, 6.5.3.a.1, 6.5.3.a.2, 6.6.1, 9.1
beginsel van loyale samenwerking	4.2
belastende stukken	5.4.2, 7.4, 7.5, 8.6.1
beperken van beginselen	6, 9.1, 9.3.4
beperkingen van het horen artikel 4:8 Awb	8.5.2.a
beperken van het recht op (inzage in) de stukken	8.5.1
beperkingen horen en invordering	8.5.2.e
beperkingen horen in de bezwaarfase	8.5.2.d
beschermingsniveau kenbaarmakingsbeginsel	3.8, 5.5.4
beschikking-begrip	2.3
beschikkingen / beslissingen op verzoek/op aanvraag	2.2.2, 8.3.2.c, 9.3.3.b
beslisboom	5.6, 6.1, 6.7, 7.5
besluiten	8.3.2.a
bestrijding van fraude en misbruik	6.6.2, 6.6.2.b, 6.6.4
bestuurdersaansprakelijkheid	1.1, 8.2.6, 9.3.3, 9.3.3.a
bestuurlijke douaneboeten	2.2.3
bestuursrecht	8.3.2.b
bewijslast	7.3, 7.3.1, 7.5
bezwaarfase	1.1, 8.1.1, 8.4.4.b, 9.1, 9.2.2.a
bezwarend handelen / besluit	5.2, 7.5
bij wet gesteld	6.1, 6.2, 6.7, 8.5.2.c, 9.1

binnen één lidstaat	4.5
boek III van Draft Model Rules on EU Administrative Law	9.3.3.a
boeten	2.1.4, 2.2.3, 6.6.1.b, 9.3.3.b
bottom-up samenleving	1.1
BOI-beschikking	2.2.2, 2.3, 5.2, 6.6.3, 6.6.3.a
BPM	8.2.2
BTI-beschikking	2.2.2, 2.3, 5.2, 6.6.3, 6.6.3.a

C

categorale beperking kenbaarmakingsbeginsel	6.6.2.d, 6.6.2.g, 6.6.3.a, 8.5.2.c, 9.3.4.c
CDW	2.2
civiel recht	8.3.2.b
codificatie kenbaarmakingsbeginsel	9, 9.3.3.a
codificatie kenbaarmakingsbeginsel in het Handvest	5.5.1
codificatie kenbaarmakingsbeginsel in het DWU	5.5, 5.5.3, 6.6.3, 8.5.2.d
compensatie van ongelijkheid	3.6, 5.2
concurrerende beginselen	3.3, 3.4, 3.5, 6, 8.5
consistentie	3.4, 3.5, 3.8, 6.5.3.a.1, 6.5.3.a.2, 9.1
constitutieve functie	3.6
constitutionele tradities	1.1, 3.1
controlebevoegdheden	1.1
controlefase	1.1

D

deelaspecten kenbaarmakingsbeginsel	1.2, 5.4
derde lijn rechtstreeks werking	4.4
derde-belanghebbende	5.6, 9.1
direct belanghebbende	6.6.1.a, 6.6.4
discretionaire bevoegdheid	6.6.1.a, 6.6.4
discussie over de feiten	7.3.3, 7.5
documenten in een andere taal	5.4.2
doeltreffendheidsbeginsel	7.1, 7.5
Dokter-arrest	3.3
doorwerking van Unierechtelijke beginselen	4
douanebeschikking	2.2
douanewetboek van de Unie (DWU)	2.2, 2.2.2
duur van de beperkende maatregel	6.6.2, 6.6.2.e, 6.6.4
Dworkin	3.3

E

eenzijdige ingreep	6.6.1.a, 6.6.4
--------------------	----------------

eerdere uitspraak van een gerechtelijke instantie	7.5
eerste fase van beroep	2.3
effectieve bescherming	9.1
efficiëntie van de beperkende maatregel	6.6.2, 6.6.2.f, 6.6.4
EGKS-Verdrag	3.1
eigen middelen van de Unie	6.4
einde hoorrecht	8.3.3.a, 8.3.3.b
eindpunt kenbaarmakingsbeginsel	5.3.2
equality of arms	3.6, 8.4.2
ERT-lijn	4.3, 4.9
Europese akte	3.1
evenredigheid stricto sensu	3.5, 6, 6.1, 6.5.3, 6.5.3.a, 6.5.3.a.1, 6.5.3.a.2, 6.7, 8.5.3.c, 8.5.2.e, 9.1
evenwicht	3.3
EVRM	5.5.2
F	
fase van het voornemen	1.1, 1.2
fase van wetgeving	1.1
fiscale beslissingen op aanvraag	2.1.3
fiscale bestuurlijke sancties	2.1.4
formele vorm besluit	5.6
Foshan-arrest	5.1, 5.2
fraude	6.6.3, 6.6.3.e
G	
geadresseerde	7.5
gebonden beschikking	6.6.3.b
geheimhouding	5.4.2, 8.5.1
gelijkwaardigheidsbeginsel	7.1, 7.5, 8.4.2, 8.6.2
geschiktheid	6.1, 6.5.1, 6.5.2, 6.5.3.a.2, 6.6.2.f, 6.6.2.g, 6.7, 8.5.1, 9.1
geschreven kenbaarmakingsbeginsel	5.5.4, 8.5.2.e
gevolgen van schending kenbaarmakingsbeginsel	7, 9.3.5
gevolgen van vernietiging van bezwarend besluit	8.6.1
gewicht van de inbreuk op het kenbaarmakingsbeginsel	9.1
gewichtige redenen	8.5.1
gewicht formule Alexy	6.5.3.a
gezondheid	6.6.3
grammaticale interpretatie	4.8
grondrechten	3.7
triadisch systeem	6.5.3.a., 9.1
gunstig oordeel eerdere instantie	7.3.3.d

H

handvest	3.1, 3.7, 4.1, 4.8, 4.9
heffing bij wege van aanslag	2.1.1
heffing bij wege van voldoening of afdracht op aangifte	2.1.2
historische interpretatie	4.8
hokjesmodel	5.2, 6.1, 7.2, 7.3.3.d, 9.1, 9.3.5

I

incommensurabiliteit van beginselen	3.5
individuele beperkingen kenbaarmakingsbeginsel	9.3.4.a, 9.3.4.b
inkomstenbelasting	8.2.3
interpretatiemethoden	4.8
invordering	8.1.3, 8.4.4.d, 8.5, 9.2.2.c
IW 1990	8.1.3, 8.5

J

juridische stellingen die hout snijden	7.3.3.a, 7.5
--	--------------

K

Kamino-arrest	4.1, 6.6.2.g, 6.7, 7.3, 7.3.1, 7.7.3.c, 8.5.2.c, 8.5.2.e, 8.6.1
karakter van rechtsbeginselen	3.3
kenbaar kunnen maken	9.3.3
kenbaarmakingsbeginsel	1.2
Kenbaarmakingsbeginsel als rechtsregel in het DWU	8.5.2.e
kennelijk ongegrond	8.5.2.d
kosten beperkende maatregel	6.6.2, 6.6.4, 6.6.2.h
Küçükdeveci-lijn	4.2

L

legal privilege	1.2
loonbelasting	8.2.3

M

materieel beginsel	5.4
materieelrechtelijke bescherming	1.1
materiële benadering	7.2
materiële besluiten	5.2
materiële reikwijdte kenbaarmakingsbeginsel	5.5.4
milieu	6.6.3
motiveringsvereiste	6.5.3.a.1
motiveringsplicht	3.4, 3.8, 6.5.3, 6.5.3.a.2, 9.1

N

naar behoren en effectief	1.2
natuurrecht	3.1, 3.2, 3.8
ne bis in idem-beginsel	1.2
Nederlandse (fiscale) bestuursrecht	1.1
Nederlandse procedure van bezwaar en beroep	2.1.5
negatieve voorrangsregel	9.1
nemo-teneturbeginsel	1.2
niet gerechtvaardigde beperking kenbaarmakingsbeginsel	9.1
niet tijdig overleggen van stukken	8.6.1
noodzakelijkheid	6.1, 6.5.2, 6.5.3.a.2, 6.6.2.g, 6.7, 8.5.1
normerende functie	3.6

O

objectieve reikwijdte	5.2, 5.6, 8.3.2, 8.3.2.d, 8.7, 9.2.1
omkering en verzwaring van de bewijslast	6.6.1.b, 6.6.4
omstandighedencatalogus	3.4, 3.8, 6.6, 9.1
omstandighedencatalogus van het kenbaarmakingsbeginsel	6.6.4
omzetbelasting	8.2.1
ongelijkheid van partijen	3.6, 6.6.1.a, 6.6.4
ongelijkheidscompensatie	3.6, 3.8, 8.4.2
ongeschreven kenbaarmakingsbeginsel	5.5.4
ongeschreven rechtsbeginselen	6.1, 8.5.2.e
ontlastende stukken	5.4.2, 7.4, 7.5
onvergelijkbaarheid beginselen	3.5, 3.8, 6.4, 6.5.3.a, 9.1
onschuldpresumptie	1.2
optimaliseringsvereiste	3.3, 9.1
overdrachtsbelasting	8.2.4
overheidshandelen	5.6

P

partieel vernietigen bij schending kenbaarmakingsbeginsel	5.6, 7, 7.2, 8.6.1, 8.6.2, 9.1, 9.3.5
Patstelling bij wegen concurrerende beginselen	6.5.3.a
positie belastingdienst	6.6.1.a, 6.6.4
Prequ'Italia-arrest	6.4, 6.5.2, 6.6.2.g, 6.7, 8.5.2.c
procedurele autonomie lidstaten	7.1, 7.5, 8.6.2

Q

quality of arms 3.6

R

recht een standpunt kenbaar te mogen maken 1.2, 5.6, 8.4, 8.4.4, 9.1, 9.2.2.a

recht op (inzage in) de stukken 1.2, 5.4.2, 5.6, 8.4, 8.4.2, 9.1, 9.2.2.a

recht op bijstand 1.2

recht op een onpartijdige behandeling 1.2

recht op geheimhouding van stukken 1.2

recht op informatie 1.2, 5.4.1, 5.6, 8.4, 8.4.1, 9.1, 9.2.2.a

recht op voldoende tijd ter voorbereiding van de verdediging 1.2, 5.6, 8.4, 8.4.3, 9.1, 9.2.2

recht zichzelf niet te incrimineren 1.2

rechterlijke fase 1.1

rechtsbescherming 1.1

rechtskarakter van rechtsbeginselen 3.2

rechtspositivisme 3.2, 3.8

rechtstreekse werking 4.1, 9.1

rechtsvormende functie 3.6

regelkarakter 5.5.4

reikwijdte van een beperkende maatregel 6.6.2, 6.6.2.g, 6.6.4

relatieve karakter van beginselen 3.3, 6

relevante omstandigheden 6.6

rode draden Den Houdijker 6.5.3.a.2

S

sancties 2.1.4, 2.2.3, 5.5.4, 6.6.1.b, 6.6.4

schadevergoeding 8.6.2

schikking 7.3.3, 7.5

schorsende werking 2.2.4

self-assessment 1.1

specifieke omstandigheden van het geval 7.3, 7.3.2, 7.5

spoedeisendheid 6.6.2, 6.6.2.c, 6.6.4, 8.5.2.b

staatsveiligheid 6.6.2

stappenplan 4.9, 5.6, 6.1, 6.7, 7.5, 8, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5, 8.6, 9.1

strafrecht 8.3.2.b

strategisch-instrumentele functie 3.6

subjectieve reikwijdte 5.1, 5.6, 8.3.1, 8.7, 9.2, 9.2.1

T

tariefcontingent	2.2.2, 2.3, 6.6.3, 6.6.3.b
teleologische interpretatie	4.8
temporele reikwijdte kenbaarmakingsbeginsel	5.3, 5.6, 8.3.3, 9.2.1
ten uitvoer brengen van het Unierecht	7.5, 9.3.1
tenietgaan van bewijsmogelijkheden	7.3.3.b
Texdata Software-arrest	6.6.2.g, 6.6.3.a, 6.7, 8.5.2.c, 8.5.2.e, 9.3.4.c
toelichting handvest	4.8, 5.5.1.a
toepassingsbereik	5.2
top-down gestuurde (heteronome) samenleving	1.1
tradities	3.1
transocean Marine Paint Association-arrest	1.1, 1.2, 3.1, 3.6, 7.2, 9.3.3.b
triadisch systeem	6.5.3.a

U

uitnodiging tot betaling	2.2
uitvoerbaarheid	9.3.3.b
uitvoering van een andere beschikking	6.6.3.d
uitvoeringskosten kenbaarmakingsbeginsel	6.6.1.c, 6.6.4
Ullens de Schooten-arrest	4.5, 4.9
unierechtelijke beginselen	3
utb	2.3

V

Vaagheid van beginselen	3.5, 3.8, 9.1, 6.4
veelheid aan wijzigingen	6.6.1.a, 6.6.4
veiligheid	6.6.3, 6.6.3.c
vennootschapsbelasting	8.2.3
verdrag van Amsterdam	3.1
verdrag van Maastricht	3.1
verdrag van Parijs	3.1
verdrag van Rome	3.1
vergrijpboeten	2.1.4, 8.1.2, 8.4.4.c, 8.5, 9.2.2.b, 9.3.3
verjaring	2.2.4
vernietiging	7, 8.6.1
verschijningsvormen kenbaarmakingsbeginsel	5.5.4, 9.1
verslagen ?Commissie	5.5.1.a
verweermogelijkheid	7.5
verzamel-utb	2.2.1
verzuimboeten	2.1.4
voldoende tijd ter voorbereiding van de verdediging	1.2, 5.4.3, 5.6, 8.4, 8.4.3, 9.1, 9.2.2

volksgezondheid	6.6.2.a, 6.6.4
volledig tegemoet komen	8.5.2.d
voorfase	1.1, 8.1.1, 8.4.4.a, 9.1, 9.2.2.a
voornemenfase	5.3.1
voorrangregel	3.4

W

waarborgfunctie	3.6, 3.8
Wachauf-lijn	4.2, 4.2, 4.9
wegen van de concurrerende beginselen	6.5.3.a
wezenlijke inhoud	6.1, 6.3, 6.7, 8.5.2.c, 9.1

Z

zware procedure	8.1.2, 8.4.4.c, 8.5.1
-----------------	-----------------------

CURRICULUM VITAE

Anneke E. Keulemans (1972) heeft scheikunde gestudeerd aan de Universiteit Leiden. Daarna is zij werkzaam geweest als docent scheikunde op verschillende middelbare scholen. Anneke is vervolgens Nederlands recht gaan studeren (Universiteit Leiden). Tijdens haar studie Nederlands recht was zij werkzaam als procesvertegenwoordiger bij de Immigratie- en Naturalisatie Dienst. Direct na haar studie Nederlands recht is Anneke begonnen aan de RAIO-opleiding bij de rechtbank Haarlem, thans rechtbank Noord-Holland. Daar is zij werkzaam geweest als rechter bij de belastingkamer en heeft zij zich vooral beziggehouden met zaken op het gebied van lokale heffingen, aansprakelijkheid, successierecht, btw en douane. Naast deze werkzaamheden heeft Anneke in 2013 de Master fiscaal recht aan de Universiteit van Amsterdam voltooid. In december 2014 is zij als buitenpromovenda begonnen aan haar onderzoek aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden. Vanaf 2017 werkt Anneke bij het belastingteam van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, eerst als raadsheerplaatsvervanger en daarna als raadsheer. Op dit moment houdt zij zich vooral bezig met btw. Zij heeft diverse academische publicaties op haar naam staan, is annotator voor Vakstudienieuws en FED, auteur voor NDFR en gastdocent bij onder andere de belastingdienst.

